СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА ПРОЕКТ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА НОРМАТИВИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗХОДИТЕ, КОИТО ЗАПЛАЩАТ ЗАЯВИТЕЛИТЕ ПО ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА АКРЕДИТАЦИЯ И ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПРОЕКТ, КАКТО И ЗА ИЗМЕНЕНИЯ В ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПО ЧЛ. 83, АЛ. 3, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ КАПАЦИТЕТ

№	Организация/ потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**Национална агенция за оценяване и акредитация**	1. С оглед избягване на неяснота при тълкуването и прилагането на нормативния акт, предлагаме да се добави текст, който изрично да указва, че настоящите нормативи се прилагат за процедурите, които ще започнат след влизането му в сила. Съществува потенциален риск експертите към експертните групи и постоянните комисии да претендират за завишаване на възнагражденията им от датата на влизане в сила на нормативния акт, а в същото време висшите училища са заплатили такси по действащите към настоящия момент стари нормативи. В такъв случай Агенцията ще се окаже в невъзможност да заплаща завишени разходи за експерти, за които не е получила приходи от такси. В тази връзка предлагаме текстът в Заключителните разпоредби „Параграф единствен“ да стане „параграф 1“ и да се създаде параграф 2 със следното съдържание: „Утвърдените с настоящия нормативен акт нормативи се прилагат за процедурите, открити с решение на Акредитационния съвет след влизане в сила на настоящото Постановление на Министерски съвет.“ 2. Навсякъде в текста думите „Национална агенция ПО оценяване и акредитация“ да се заменят с „Национална агенция ЗА оценяване и акредитация“. 3. В чл. 2 текстът на ал. 1 да стане: „Нормативите по чл. 1 включват разходите за възнаграждения и осигурителни плащания за сметка на работодател на членовете на експертните групи, на постоянните комисии по области на висшето образование, на постоянната комисия за следакредитационно наблюдение и контрол и на Акредитационния съвет, командировъчни разходи, разходи за обучения и методическа подготовка, разходи за издръжка по дейността на агенцията.“	Приема се.	

4. В чл. 3, ал. 1 думите „/специалности от регулираните професии.“ да отпаднат, тъй като оценяването на специалностите от регулираните професии се извършва самостоятелно за всяка отделна специалност.
5. В чл. 3, ал. 2, т. 1 предлагаме следната редакция: „програмна акредитация на професионални направления с до 2 специалности във всички образователно-квалификационни степени или на специалност от регулираните професии“;
6. В чл. 3, ал. 2, т. 2 предлагаме следната редакция: „оценяване на проекти за откриване на професионално направление с до 5 специалности във всички образователно-квалификационни степени или на специалност от регулираните професии“;
7. В чл. 3, ал. 3, т. 1 след думата „направление“ да се добави предлогът „с“, като същата бележка да бъде отразена и в Приложението към чл.1, ал. 1 в т. II, ред 3, т. III, ред 3 и в т IV, ред 3. ;
8. В чл. 3, ал. 3, т. 2 предлагаме следната редакция: „Оценяване на проект за откриване или преобразуване на основно звено/откриване на професионално направление с повече от 5 специалности във всички образователно-квалификационни степени.“
9. В чл. 3, ал. 3, т. 4 след думата „професии“ да се добави изразът в скоби „(с посещение на експертна група)“;
10. В чл. 3, ал. 4, т. 3 след думата „откриване“ да се добави „или преобразуване“ и думата „ново“ да се заличи.
11. В Приложение към чл. 1, ал. 1 в т. I, ред 1 след текста „с до 2 специалности/“ да се добави предлогът „на“;
12. В Приложение към чл. 1, ал. 1 в т. I, ред 2 след текста „с до 5 специалности/“ да се добави предлогът „на“;
13. В Приложение към чл. 1, ал. 1 в т. I, ред 6 след думата „капацитета“ да се добави предлогът „на“.
14. В Приложение към чл. 1, ал. 1 в т. II, ред 4 предлагаме следната редакция: „Оценяване на проект за откриване или преобразуване на основно звено/откриване на професионално направление с повече от 5 специалности“.
15. В приложение към чл. 1, ал. 1 в т. III, ред 4 след думата „откриване“ да се добави „или преобразуване“ и думата „ново“ да се заличи.

2.	ВСУ “Черноризец Храбър”	Относно проекта на Постановление на Министерския съвет за приемане на Нормативи за определяне разходите, които заплащат заявителите по процедурите за акредитация и за оценяване на проект, както и за изменения в определения по чл. 83, ал. 3, т. 1 от Закона за висшето образование капацитет Настоящото становище изразява позицията на ВСУ “Черноризец Храбър” по предложения проект на Постановление на Министерския съвет относно нормативите за определяне на разходите по процедурите за акредитация, оценяване на проекти и изменение на капацитета на висшите училища съгласно Закона за висшето образование (ЗВО). Документът е изготвен въз основа на представените материали и подчертава необходимостта от държавно субсидиране на акредитационните процедури, с оглед гарантиране на достъпност, справедливост и качество на висшето образование в Република България. Основни забележки и възражения по проекта 1. Значително увеличение на финансовата тежест за висшите училища Предложените нормативи предвиждат средно увеличение от близо три пъти на таксите за акредитационни процедури в сравнение с действащите от 2008 г. В частност: - Институционална акредитация на висше училище, обучаващо в три или повече области, достига 28060 лв., което е повече от трикратно увеличение в сравнение със съществуващото досега - 8950 лв. (Група IV). - Програмна акредитация на професионално направление от Група IV е 33800 лв., което е над пет пъти повече, отколкото в момента - 6450 лв. - Изменение на капацитета на висше училище, професионално направление и специалност от регулираните професии - осемкратно увеличение, когато е без посещение на експертна група, и над пет пъти увеличение, когато е с посещение.	Не се приема	Предложените нормативи са на база изготвени анализи. Сумарната инфлацията от 2003г. (последна актуализация на нормативите, като през 2008г. е добавена само процедурата за промяната на капацитет) до 2025 г. е 93% (по данни на

		Увеличението на таксите многократно надхвърля инфлацията за периода от 76% и поставя значителна финансова тежест върху висшите училища, особено върху по-малките и регионалните институции, които разполагат с ограничени финансови ресурси. Тази тежест може да доведе до: - Ограничаване на възможностите за акредитация на нови програми или направления, което ще направи системата негъвка спрямо динамиката на нуждите на пазара на труда. - Повишаване на студентските такси, което ще натовари допълнително студентите и техните семейства. - Намаляване на инвестициите в академични и научноизследователски дейности, което ще влоши качеството на образованието.		https://balans.bg/spravochnitsi/inflation). В случай, че се отчете инфлацията при заплащането на всички участници в процеса на акредитация, нормативите следва да са още по-високи (например, към 2003 г. заплащането на член на АС се е равнявало на 2 минимални заплати, а към настоящия момент разчетите са за до 1,5). Ангажирането на експерти изисква релевантно заплащане, съответстващо на професионалното им ниво.

		2. Липса на държавна финансова подкрепа Документите не предвиждат механизъм за държавно субсидиране на акредитационните процедури, което е в разрез с ролята на държавата като гарант за качеството и достъпността на висшето образование. Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) е държавен орган, чиято дейност е от обществен интерес. Пълното прехвърляне на разходите върху висшите училища противоречи на принципа за държавна отговорност, предвиден в чл. 9 от ЗВО, който задължава държавата да осигурява условия за развитие на висшето образование, както и на чл. 11, ал. 2 на ЗВО, който определя НАОА като юридическо лице на бюджетна издръжка.	Не се приема	Съгласно действащите нормативни разпоредби на ЗВО, НАОА покрива разходите по акредитационните процедури от таксите, заплащани от ВУ. Предложението е свързано с промяна на закона.
		3. Риск от намаляване на конкуренцията и достъпа до образование Високите такси за акредитация могат да ограничат възможностите на по-малките висши училища да поддържат или разширяват своите програми. Това може да доведе до: - Концентрация на висшето образование в големите университети, което ще намали конкуренцията. - Ограничаване на достъпа до висше образование в региони с по-малко финансови ресурси, което ще задълбочи регионалните неравенства. - Намаляване на разнообразието от образователни програми, което ще ограничи избора на студентите.	Не се приема	Новите размери на нормативите по-скоро биха довели до обмисляне от страна на ВУ продължаването на обучението във вече неактуални програми, необходимостта от премахването им, както и евентуално тяхно обединяване. В

				някои професионални направления има прекалено много програми и приемането на новите нормативи може да доведе до тяхното оптимизиране. Въпрос на анализ на ВУ е да не разкриват финансово неефективни програми.
		4. Недостатъчно внимание към социалните последици Частичната предварителна оценка на въздействието признава, че висшите училища ще трябва да заплащат по-високи такси, но не предлага мерки за смекчаване на социалните последици. Увеличаването на разходите за акредитация вероятно ще доведе до повишаване на таксите за обучение. Това може да изключи част от кандидат-студентите, особено от социално уязвими групи, от достъп до висше образование.	Не се приема	Предложението няма пряка връзка с предложения нормативен акт. Въпрос на политика на ВУ.
		5. Недостатъчна прозрачност при определяне на таксите Предложените нормативи са групирани в четири категории (Групи I-IV), но липсва детайлна разбивка на разходите, които оправдават посочените суми. Например, разходите за възнаграждения на експерти, командировки и преводи са споменати	Не се приема	Виж мотивите по т. 1

		общо, без да се предоставят конкретни изчисления за всяка процедура. Тази липса на прозрачност може да доведе до съмнения в обосноваността на таксите и да подкопае доверието в НАОА. Препоръки и предложения за подобрение 1. Въвеждане на държавна субсидия на процедурите чрез увеличаване на бюджетното финансиране на НАОА: Държавата да покрива поне 50% от разходите за акредитационни процедури, особено за програмна акредитация. Същото може да се обоснове с: 1.1. Обществен интерес и държавна отговорност Финансовата тежест върху висшите училища без държавна подкрепа нарушава баланса между автономия и задължения на държавата като регулатор. Акредитацията на висшите училища е ключов елемент за осигуряване на качеството на образованието, което е от стратегически интерес за държавата. Съгласно ЗВО, държавата е отговорна за създаването на условия за развитие на висшето образование. Субсидирането на акредитационните процедури ще: - Облекчи финансовата тежест върху висшите училища, позволявайки им да инвестират в подобряване на качеството на образованието. - Гарантира равен достъп до акредитация за всички висши училища, независимо от техния финансов капацитет. - Подкрепи регионалните висши училища, които играят важна роля за икономическото и социално развитие на по-малко развити региони. 1.2. Сравнение с други държави В много европейски страни акредитационните процедури се финансират частично или изцяло от държавата, за да се гарантира тяхната независимост и достъпност. Например, в Германия и Франция държавата покрива значителна част от разходите	Не се приема	Не е предмет на настоящия нормативен акт. Изисква се промяна на ЗВО.

		за акредитация, което позволява на висшите училища да поддържат конкурентни такси за обучение. 1.3. Превенция на социално-икономически последици Държавното субсидиране ще предотврати повишаването на таксите за обучение, което е вероятно при текущите предложения. Това ще защити достъпа до образование за социално уязвимите групи и ще намали риска от увеличаване на неравенствата. Освен това ще подпомогне запазването на разнообразието от образователни програми, което е от ключово значение за задоволяване на нуждите на пазара на труда. 1.4. Подобряване на качеството на акредитацията Финансовата подкрепа от държавата ще позволи на НАОА да привлича висококвалифицирани експерти, включително чуждестранни, без да увеличава таксите за висшите училища. Това ще повиши качеството и международното признаване на акредитационните процедури, както е препоръчано от Европейската асоциация за осигуряване на качество във висшето образование (ENQA). 1.5. Финансова устойчивост на НАОА Държавното субсидиране ще осигури финансова стабилност на агенцията, намалявайки зависимостта ѝ от таксите, плащани от висшите училища. Това ще позволи дългосрочно планиране и повишаване на ефективността на агенцията при спазване на принципите на отчетност и устойчивост. 2. Преразглеждане на нормативите: Предложените такси да бъдат ревизирани, като се вземат предвид инфлацията за периода и се предостави детайлна разбивка на разходите.	Не се приема	Виж мотивите по т. 1

		3. Гъвкавост при плащанията: Да се разширят възможностите за разсрочено плащане на таксите, както е предвидено в чл. 5 от проекта, но с по-ясни и достъпни условия.	Не се приема	Предложеният в акта модел е достатъчно гъвкав. Липсва конкретно предложение.
		4. Да се предостави детайлен анализ “Разход-Полза” на увеличаването на разходите за процедурите, независимо дали същите се покриват от държавния бюджет или от висшите училища: Осигуряването и поддържането на дейността на НАОА несъмнено изисква разходи, но те са оправдани само ако действително постигат по-високо качество на образователните услуги.	Не се приема	Виж мотивите по т. 1
		5. Да се въведат компенсиращи механизми, които оптимизират дейността по акредитация и оценяване на качеството на висшето образование. Например: 5.1. Отмяна на последващата институционална акредитация. Критериите при нея повтарят критериите при програмните акредитации. Оценката също зависи единствено от програмните акредитации. Общата оценка на институцията, както и капацитетът, са важни, но същите се изчисляват по формула и могат да се обновяват автоматично без каквито и да са разходи, както за НАОА, така и за институциите. 5.2. Увеличаване на срока за програмна акредитация. За да е ефективна оценката на образователната дейност, същата следва да обхваща целия образователен цикъл “бакалавър-магистър-доктор”. Продължителността на този цикъл е седем години. Удължаването на цикъла на програмна акредитация на седем години и прилагането на ефективен механизъм за перманентен следакредитационен контрол би имало само	Не се приема	Предложенията не са предмет на настоящия нормативен акт. Изисква се промяна на ЗВО. Предложението по т. 5.3 е в процес на изпълнение.

		положителни ефекти - както за ползите, така и за разходите по акредитационните процедури. 5.3. Да се осъществи преход към базирано на данни управление на дейността на НАОА. Вече има изградени регистри, които предоставят обективна и детайлна пълна картина по най-важните показатели за качеството на висшето образование. Същите се използват активно от Рейтинговата система и НКВОРБ и това е основната причина за успеха им и превръщането им в основни аналитични източници и инструменти за осъществяването на политиките на МОН. Промените в методиката на НАОА от последните две години са в правилната посока да се намали ролята на субективния фактор при оценяването. Продължаването по този път е необходимо. С него ще отпадне и необходимостта от финансиране на много от съществуващите дейности на НАОА.		
		6. Публични консултации: Да се проведат допълнителни консултации с висшите училища, студентските организации и други заинтересовани страни, за да се гарантира, че предложените нормативи отразяват техните нужди и възможности.	Не се приема	Проектът на акт е бил на 30-дневно обществено обсъждане. Спазени са разпоредбите на ЗНА и УПМСНА.
		7. Мониторинг на въздействието: След приемането на нормативите да се въведе механизъм за мониторинг на тяхното въздействие върху висшите училища и студентите, с цел своевременна корекция при негативни ефекти. Заключение Предложените нормативи за заплащане на акредитационните процедури налагат непропорционална финансова тежест върху висшите училища, което може	Приема се по принцип	

		да доведе до ограничаване на достъпа до образование, намаляване на конкуренцията и влошаване на качеството на висшето образование. Държавното субсидиране и оптимизацията на тези процедури са необходими, за да се гарантира тяхната достъпност, справедливост и съответствие с обществения интерес. Настоящото становище призовава Министерския съвет и Министерството на образованието и науката да преразгледат проекта в диалог с академичната общност, така че да се намери устойчив и балансиран подход към финансирането и организацията на акредитационните процедури.		
3.				